

Handelingen en rituelen rondom een overlijden verlopen allang niet meer volgens vaste patronen. Het gebruik van een lijk­kist bij een begrafenis of een crematie is niet verplicht. Wie niets heeft met een houten kist kan bijvoorbeeld kiezen voor een cocon van gevilde wol.

Koestering in een vilten cocon

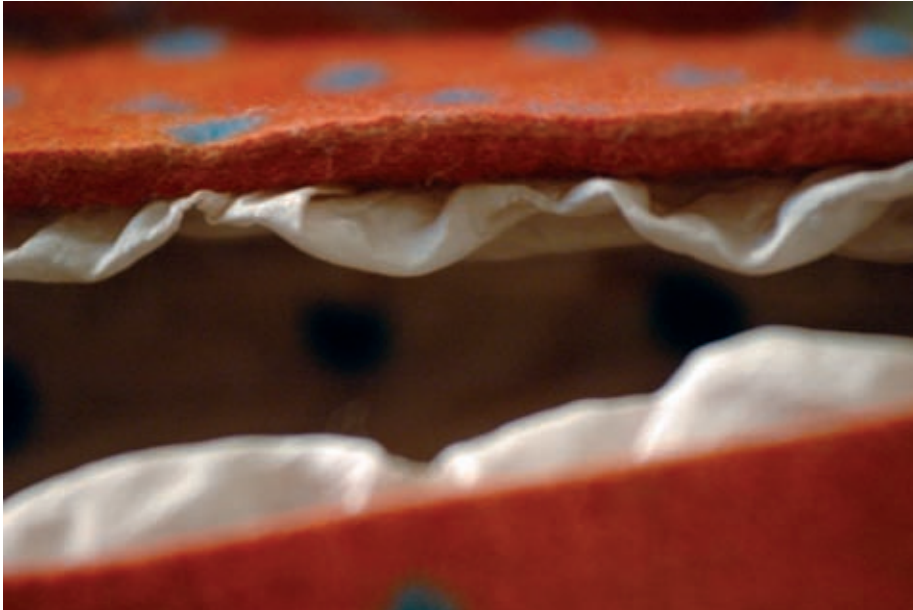
Beelden rond het afscheid van een dierbare blijven in het geheugen gegrift, dragen bij aan de verwerking van verlies en bieden troost. Daarom groeit de voorkeur voor een individuele en persoonlijke invulling van de afscheidsceremonie. Daarbij dient een reeks keuzes gemaakt te worden. Alleen al voor een lijk­kist zijn er talloze mogelijkheden. Naast gebruikelijke kisten zijn er milieuvriendelijke kisten, grafmanden en toepasselijk beschilderde kisten. Bertina Slettenhaar heeft weinig met een houten kist. De hardheid en hoekigheid van een kist scheppen afstand en dat bezwaart haar. Vanuit dit persoonlijke gevoel ontwikkelde zij zachte, koesterende cocons van gevilde wolvezels. Tijdens het viltproces en bij de afwerking voegde ze persoonlijke betekenissen toe.

Stofdessins en extravagante kleding

Bertina studeerde aan de Amsterdamse Academie voor Beeldende Vorming (nu: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten).

'Lieve Last', cocon voor kind, gevilde wol, zijde, borduurwerk, ca. 110 x 45 x 20 cm.

'Lieve Last', detail opening cocoon.

Met een medestudente startte ze een eigen bedrijf dat gevarieerde opdrachten uitvoerde. Gezamenlijk ontwierpen ze stoffdessins en beschilderden en zeefdrukten (rol)gordijnen en scheidingswanden. Maar ook maakten ze extravagante kleding en participeerden met autoonoom werk in nationale en internationale kunstmanifestaties.

Vilt in the picture

Zoekend naar ruigheid, oergevoel en gelaagdheid voor een bepaald object, kwam vilt *in the picture*. 'Op de Academie was vilt maar oppervlakkig voorbij gekomen. De techniek werd beschreven, verder moest je het zelf maar uitzoeken.' Na voltooiing van dat object bleef vilt haar inspireren. 'Ik heb cursussen gevolgd, op

verschillende niveaus, ook internationaal. Ik experimenteerde met verschillende bewerkingen, maakte proeven en combinaties met andere materialen, surface design eigenlijk. Ik heb van alles uitgetprobeerd zonder dat ik wist wat het ging worden. Vilt heeft een fantastische gelaagdheid met een eindeloze menging van kleuren, vezels, materialen en technieken. Het bindend vermogen van vilt heeft ongekend veel mogelijkheden.'

Dooddoeners

Voor Bertina leidde het innerlijke proces, volgend op diverse gebeurtenissen van verlies en rouw in haar eigen bestaan, tot een vanzelfsprekende vormgeving: een cocoon van vilt. Na een reeks proeven en experimenten was dat

haar doel. 'Ik had een plan en wist precies hoe vorm en gelaagdheid er uit moesten zien. Bij de expositie "In Vilt Verpakt" in Museum De Koperen Knop was mijn eerste grote cocoon te zien. In diezelfde tijd las ik in de *BK-krant* (Bulletin voor Beeldende Kunstenaars, red.) over "Dooddoeners", een tentoonstelling waarvoor kunstenaars werden uitgenodigd om werk in te sturen rond het thema dood. Dat kwam precies op het goede moment. Ik heb mij aangemeld en werd geselecteerd.'

Wol plukken en viltten in eenzaamheid

Rekening houdend met de krimpfactor vraagt een cocoon van vilt enorm veel werkruimte. 'Meterslange tafels stonden in mijn atelier. Urenlang legde ik wol neer; plukje voor plukje. Eerst donkerblauw, daarna lichtere kleuren voor de buitenkant. Al het viltwerk heb ik alleen gedaan. Leven is loslaten, maar dan moet je het eerst vastgehouden hebben. Vilt is koesterend en beschermend. De wolvezels houden elkaar en andere stoffen vast, versmelten tot één geheel. Pas dan kun je het buiten jezelf neerleggen, vasthouden, bekijken, afstand nemen, loslaten. Na verloop van tijd laten de vezels los en vallen uiteen tot stof. Voor mijzelf moest ik helemaal door dat proces.'

Secrets Within

In de cocoon verwerkte Bertina symbolische en persoonlijke betekenissen. 'Sterven doe je alleen. In de natuur is de cocoon een vorm om je af te zonderen, je terug te trekken in een omhulsel. Het insect dat er uitkomt, heeft een nieuwe gedaante. Bij "Secrets Within" staat de metamorfose van de menselijke ziel naar het licht centraal. Als een mot, die van het donker naar het licht gaat. Daarom is de binnenkant donkerblauw en de buitenkant licht van kleur. De kap van de cocoon heeft voelsprietten, met parels aan de uiteinden, symbool voor tranen en gevoel, een wezenlijk onderdeel bij afscheid nemen en loslaten. De insnijdingen staan symbool voor de tand des tijds.'

Lieve last

De kindercocon maakte Bertina van ongekleurde wol. De basiscocon verfde ze rood: de kleur van bloed, leven. Voor de binnenkant koos ze zachte zijde. Met een viltnaald maakte ze wollen stippels om de zijde aan de viltten cocoon te hechten. 'Op de kap, die over de basiscocon heen gaat, heb ik geborduurd. Tijdens het dragen van een overleden kindje kunnen andere kinderen de lange viltten "staart" van de kap vasthouden en zo meedoen in het afscheidsritueel. Van de, uit de basiscocon gesneden, opening heb ik een band gemaakt. Die staat symbool voor de band tussen het overleden kind en de ouders

Basiscocon voor een kind, gevilte wol, nog ongeverfd.

'Secrets Within', cocon voor een volwassene (met aangetaste zijkant), gevilt wol, parels, ca. 200 x 65 x 20 cm.

en kan fungeren als armband, als object of als omhulsel voor een kaarsje.'

Verzamelboek

Bertina ervaart dat haar koesterende vilten cocons bijdragen aan een bijzonder en persoonlijk afscheid van een dierbare. Ze denkt altijd na over nieuwe ontwerpen. Recent maakte ze 'Kleine Zon', een witte cocon, bedoeld voor een overleden prematuur kindje. Het maken van een grote cocon vraagt

weliswaar veel tijd en voorbereiding, vooral als er ook persoonlijke symbolen meegevilten worden, maar in overleg is veel mogelijk. Een basismodel van een kindercocon is meestal voorradig. Bertina kan die in de gewenste kleur verven en persoonlijke betekenissen toevoegen met borduurwerk, in gevilt materiaal of andersoortige versieringen.

Vanuit de behoefte om aan veelzijdige wensen rond een uitvaart tegemoet te komen zijn uitvaartbegeleiders geïnteresseerd in haar cocons.

In het recent verschenen boek *Voor Altijd*, een verzamelboek met informatie en producten die een afscheid bijzonder en persoonlijk maken, hebben haar cocons daarom ook een plaats gekregen.

Voor meer informatie:
www.teatral.nl, (06) 207 688 38

Tekst: Afke Zwierzina
 Beeld: Ingrid Oyen

'Secrets Within' (detail), met 'parels' bewerkt uiteinde van een voelspriet.

